

Andrzej Toczewski

MUZEA LUBUSKIE W PERSPEKTYWIE HISTORYCZNEJ

W dziejach muzeów na terenie Środkowego Nadodrza można wydzielić dwa obszary czasowe. Pierwszy dotyczy powstania i działalności niemieckich muzeów do roku 1945. Drugi wiąże się z przejęciem Ziemi Zachodnich przez administrację polską po zakończeniu II wojny światowej.

Najstarsze tradycje muzealne na terenie obecnego województwa lubuskiego posiada Żagań, gdzie w 1840 roku powstała ciekawa kolekcja zbiorów historycznych, starodruków i rękopisów, które stanowiły własność książąt żagańskich. Większość niemieckich muzeów na terenie obecnego województwa lubuskiego powstała dość późno, bo w pierwszym dwudziestopięcioleciu XX wieku. Był to wówczas obszar, który do 1945 roku należał do państwa niemieckiego i składał się z dwóch odrębnych historycznie dzielnic: na północy z Brandenburgii (Nowej Marchii) i na południu z północnej części Dolnego Śląska. Istniejące na tym terenie muzea nosiły nazwę Heimatmuseum. Muzea te często miały formułę izby muzealnej, w której eksponowano lokalne znaleziska archeologiczne, zbiory historyczne, bogactwo przyrodnicze, etnograficzne i różne osobliwości. Zbierano w nich eksponaty dotyczące najbliższej okolicy, ale i też z egzotycznych krajów, dokąd często podróżowali ówcześni mieszkańcy. Muzea te wychodziły naprzeciw ówczesnym modom na poznawanie i odkrywanie świata, np. w zielonogórskim można było zobaczyć rybę piłę, ząb mamuta itp. Niemiecki termin „Heimat” jest dosyć wieloznaczny, o silnym zabarwieniu emocjonalnym. Polskim odpowiednikiem w pewnym uproszczeniu może być określenie „mała ojczyzna”, ale i też „kraina ojczysta”. Proces powstawania Heimatmuseumów na terenie obecnego województwa lubuskiego trwał do 1939 roku. Organizacyjnie były one w większości podporządkowane samorządom miejskim lub różnego rodzaju stowarzyszeniom lokalnym. Założycielami ich i następnie kierownikami najczęściej byli miejscowi nauczyciele i regionaliści, pełniący tę funkcję społecznie. W Szprotawie założycielem muzeum był adwokat¹.

Analizując sieć muzealną na terenie dzisiejszego województwa lubuskiego w latach 20. XX wieku, należy wyodrębnić dwa wyraźne okręgi: północ-

¹Muzea w województwie zielonogórskim, praca zbiorowa, Zielona Góra 1966.

ny i południowy. Północny – to stare niemieckie powiaty nowomarchijskie, południowy – to historyczne powiaty dolnośląskie. Przed 1939 rokiem na terenie województwa lubuskiego istniało 18 placówek muzealnych, z czego 12 muzeów funkcjonowało w części południowej, w Zielonej Górze dwa muzea (miejskie 1922 i prywatne Weinmuseum), w Bytomiu Odrzańskim (1925), Kożuchowie (1924), Nowej Soli (1915), Szprotawie (1919), Wschowie (1923), w Żaganiu dwa muzea (1840, 1903), Żarach (1884) i w Gubinie dwa muzea (1923, Heimatmuseum i osobne, dotyczące prehistorii). Natomiast w części północnej było 6 muzeów w następujących miejscowościach: Gorzów Wlkp. (1884), Strzelce Krajeńskie (1919), Międzyrzecz (1924), Kostrzyn nad Odrą dwa muzea (1901, Muzeum Fryderyka Wielkiego na Zamku i 1929, Muzeum Twierdzy Kostrzyńskiej w Bastionie „Filip”) i Świebodzin (1903, 1925).

Z chwilą ustania działań wojennych otwarto na Ziemi Lubuskiej pierwsze placówki muzealne. Zostały one przejęte przez nową władzę administracyjną w Zielonej Górze, Gorzowie, a następnie w Międzyrzeczu i Nowej Soli. Powstały na bazie ponemieckich Heimatmuseum. Już we wrześniu 1945 roku otworzono pierwszą wystawę w Gorzowie, natomiast w czerwcu 1946 roku w Zielonej Górze. Opiekę nad tymi placówkami objęło Muzeum Wielkopolskie w Poznaniu². Oficjalny program polityki muzealnej na Ziemiach Zachodnich został opracowany w 1946 roku przez dyrekcję Muzeów i Ochrony Zabytków oraz Ministerstwo Kultury i Sztuki. Zakładano w nim całkowitą reorganizację ponemieckiej sieci muzealnej i utworzenie nowej, odpowiadającej „polskim koncepcjom kulturalnym i muzealnym”. Powstające nowe placówki muzealne były zobowiązane do realizowania programu repolonizacji Ziemi Zachodnich. Stałe ekspozycje miały mieć zbiory sztuki polskiej, zwłaszcza współczesnej. Na Ziemi Lubuskiej miały funkcjonować wyżej podane muzea. Postulowano również otwarcie muzeum w Gubinie, Kożuchowie lub Szprotawie³. Niestety, w tym okresie wiele zabytków i zbiorów zostało wywiezionych i przejętych przez muzea w Warszawie, Krakowie i Poznaniu. Całkowicie skradzione zostały zbiory ponemieckich muzeów w Gubinie i Lubsku. Wywóz zabytków kultury z Ziemi Zachodnich był nagminny i w dużym stopniu nie kontrolowany, tak że dzisiaj trudno określić, jaka część zbiorów została wywieziona, przez ekipy centralnych muzeów, a ile ukradziono i wywieziono za granicę. Wiadomo np., iż instrumenty muzyczne ze zbiorów Heimatmuseum w Zielonej Górze znajdują się w Muzeum Instrumentów Muzycznych w Poznaniu.

²B. Kres, Stan i perspektywy rozwoju muzealnictwa okręgu zielonogórskiego, „Zielonogórskie Zeszyty Muzealne” t. I, 1969, s. 23.

³M. Rutowska, M. Tomczak, Ziemia Lubuska jako region kulturalny, Poznań 2003, s. 78.

W roku 1950 wszystkie muzea polskie, za wyjątkiem muzeów kościelnych, Muzeum Żydowskiego w Warszawie, muzeów PTTK, zostały upaństwowione i organizacyjnie podporządkowane Departamentowi Muzeów w Ministerstwie Kultury i Sztuki. Muzeum Miejskie w Zielonej Górze podlegające dotychczas władzom miejskim otrzymało status muzeum regionalnego i zostało przekazane władzom państwowym. Organizacyjnie znalazło się w poznańskim okręgu muzealnym. Od roku 1950 niemal wszystkie polskie muzea były finansowane bezpośrednio z funduszy państwowych, przydzielanych z budżetu centralnego.

Ocena funkcjonowania muzeów w tym okresie dokonana przez Eugeniusza Jakubaszka nie była pozytywna: „Pierwsze lata powojenne charakteryzowały się przede wszystkim rozlicznymi brakami. Brakowało więc, co było najbardziej istotne, wysoko kwalifikowanej kadry muzeologów. Ludzie organizujący pionierskie placówki muzealne wykazywali się olbrzymim zaangażowaniem, ofiarnością, nie posiadali jednak odpowiedniego przygotowania do podejmowania, tak potrzebnych wówczas, badań naukowych, często też pozbawieni byli możliwości właściwej oceny gromadzonych zabytków. (...) [Muzea] nie sprostały zadaniom, jakie postawił przed nimi czas. Za wyjątkiem Muzeum w Międzyrzeczu pozostałe placówki nie zdołały wypracować sobie sprecyzowanego programu działalności. Pozostały więc placówkami ubogimi, bez dostatecznej ilości własnych zabytków, bez wysoko wykwalifikowanych kadr. Sytuacja ta uległa częściowej zmianie po osiedleniu się w województwie zielonogórskim w latach 1956–1958 grupy młodych pracowników naukowych, absolwentów archeologii, etnografii, historii i historii sztuki. Ludzie, ci ilościowo nieliczni, podjęli wcześniej zapoczątkowany trud organizatorski i wprowadzili muzealnictwo zielonogórskie w drugi etap jego rozwoju”⁴.

W roku 1956, w wyniku nowej polityki mającej na celu decentralizację i demokratyzację w kraju, przeprowadzona została reforma, wskutek której część muzeów państwowych przekazana została w gestię województw.

Dokonujące się w tym czasie zmiany ustrojowe w istotny sposób rzutowały na rozwój muzealnictwa. W okresie obchodów milenijnych muzea włączono szeroko w program „uspołeczniania kultury”. Szczęólnego znaczenia nabrały badania archeologiczne mające potwierdzić słowiańskość Ziemi Zachodnich. Organizowano szczególnie dużo akcji oświatowych, wystaw terenowych, projekcji filmów i prelekcji. Lansowano hasło „muzea

⁴E. Jakubaszek, Stan obecny oraz kierunki budowy i organizacji muzealnictwa w województwie zielonogórskim, „Zielonogórskie Zeszyty Muzealne, t. IV, 1974, s. 5.

uniwersytetami kultury". W większości muzeów powstały w tym czasie działy oświatowe⁵.

W okresie tym można zauważyć niekonsekwencje w centralnych planach organizacyjnych. Muzeum w Zielonej Górze podlegało merytorycznie Muzeum Wielkopolskiemu w Poznaniu, a według nowych koncepcji jako miasto przynależne w przeszłości do Dolnego Śląska miało podlegać Muzeum w Legnicy, natomiast centrum życia muzealnego na tym terenie miał być Wrocław⁶.

Przełomowym w organizacji i podległości muzeów był rok 1958, który był pierwszym rokiem decentralizacji placówek kultury. Wszystkie muzea podległe dotychczas Ministerstwu Kultury i Sztuki przeszły pod zarząd rad narodowych. Uchwałą Rady Ministrów z dnia 1 stycznia 1958 roku został powołany zielonogórski okręg muzealny. Nowo powstały okręg obejmował cztery muzea: w Zielonej Górze, Gorzowie, Nowej Soli i Międzyrzeczu. Funkcję muzeum okręgowego powierzono muzeum zielonogórskiemu. Wymienione wyżej placówki stanęły przed zadaniem realizacji nowych koncepcji ekspozycji, które były podporządkowane programom ideologicznym. Jak napisał wówczas Bogdan Kres: „należało pokazać ludności ekspozycję, w której byłyby wyraźnie uwypuklone elementy prawdy historycznej ich regionu. Dotyczyło to szczególnie muzeów, które powstały na ziemi piastowskiej i które borykać się miały z dodatkowymi trudnościami, gdyż przejęte zbiory były albo zdekompletowane, albo wręcz nie posiadały żadnej wartości zabytkowej i dydaktycznej”⁷. W ten sposób pomniejszono znaczenie zabytków niemieckich, które znajdowały się w zbiorach poszczególnych muzeów. Bardzo koniunkturalne było powołanie w 1962 roku w Gubinie muzeum biograficznego poświęconego osobie Wihelma Piecka.

W okresie tym dokonano w kraju podziału województw na grupy pod względem wielkości muzeów. W grupie pierwszej znalazło się osiem miast i województw, które posiadały budynki muzealne o kubaturze ponad 100 tys. m³. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo krakowskie, w którym w 1963 roku znajdowało się 14 muzeów o kubaturze budynków 517096 m³ i łącznej powierzchni wystawienniczej ponad 19 tys. m². Województwo zielonogórskie znalazło się wśród 22 klasyfikowanych muzeów na 15 pozycji w grupie trzeciej określanej „województwami niegdyś zacofany-

⁵E. Dąbrowski, Rola muzeów regionalnych w aktywizacji kulturalnej terenu, „Zielonogórskie Zeszyty Muzealne” t. I, 1969, s. 33–34.

⁶S.M. Sawicka, O program muzealny dla Ziemi Odzyskanych, „Przegląd Zachodni” nr 10, 1946, s. 854.

⁷B. Kres, Stan i perspektywy rozwoju... s. 23; Z. Talarowski, O program rozwoju muzeów okręgu lubuskiego, „Muzealnictwo” t. X, 1961, s. 113–125.

mi kulturalnie” z ilością pięciu muzeów z łączną kubaturą 37 143 m³ i powierzchnią 3830 m². Stanowiło to zaledwie 0,24% powierzchni ekspozycyjnej muzeów w kraju⁸.

Pod koniec 1971 roku na terenie ówczesnego województwa zielonogórskiego istniało trzynaście placówek muzealnych: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze (okręgowe), cztery muzea regionalne: w Gorzowie, Międzyrzeczu, Nowej Soli i Wschowie, dwa muzea specjalistyczne: Muzeum Hutnictwa i Odlewnictwa Metali Nieżelaznych i Kolorowych w Głogowie oraz Muzeum Wilhelma Piecka w Gubinie. Ponadto czynne były dwa oddziały Muzeum Ziemi Lubuskiej: Przyrodniczy w Zielonej Górze i Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców Wojennych w Żaganiu. Istniały też izby muzealne w Babimoście, Dąbrówce Wielkopolskiej, Świebodzinie i Pszczewie.

Działalność muzeów województwa zielonogórskiego w latach 1959–1961

Wyszczególnienie	1959	1960	1961
Muzea	4	4	4
– działy	17	17	19
Wystawy			
– stałe	7	12	13
– czasowe	21	18	25
– objazdowe	1	1	7
Zwiedzający	58 000	102 000	205 000

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Zielonogórskiego 1960–1962, Zielona Góra 1963, s. 222.

W powyższym zestawieniu zastanawiająca jest liczba zwiedzających muzea w 1961 roku, która przy czterech placówkach wyniosła 205 000 osób, w stosunku do czternastu muzeów w roku 2004, które zwiedziło 179 488 osób.

Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie muzeów w Polsce od 15 lutego 1962 roku była ustawa „O ochronie dóbr kultury i o muzeach”. Była ona trzykrotnie nowelizowana. Ostatecznie znówelizowana została 21 listopada 1996 roku.

Od czerwca 1975 roku, a więc od czasu podziału administracyjnego kraju, w muzealnictwie lubuskim wraz z powstaniem województw gorzowskiego

⁸Dorobek naukowy muzeów w XX-leciu Polski Ludowej, Warszawa 1965, s. 118.

i zielonogórskiego nastąpiła zmiana organizatorów. Stali się nimi wojewodowie nowo powstałych województw. W sieci muzeów województwa zielonogórskiego znalazły się cztery państwowe placówki: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza w Świdnicy, Lubuskie Muzeum Wojskowe w Drzonowie i Muzeum Etnograficzne w Ochli. Muzea w Głogowie i Wschowie znalazły się poza obszarem województwa zielonogórskiego, natomiast doszło do muzeum w Wolsztynie. W województwie gorzowskim województwie podlegało, oprócz Muzeum Okręgowego w Gorzowie, które posiadało dwa oddziały, w XIX-wiecznym pałacyku i spichlerzu, Muzeum Grodu Santok, Muzeum w Międzyrzeczu i Muzeum Budownictwa i Techniki Wiejskiej w Bogdańcu. Na obszarze województwa gorzowskiego znalazło się muzeum w Międzychodzie. Osobne miejsce zajmowały muzea związane z istniejącymi w latach wojny obozami jenieckimi, w Żaganiu, Dobiegniewie i Choszcznie.

W szczególnie trudnej sytuacji znalazły się muzea w okresie transformacji. W momencie przełomu i zmian ustrojowych zapoczątkowanych w 1989 roku nastąpiły istotne zmiany mechanizmów funkcjonowania placówek kultury. Zasadniczym celem reformy było przejście od resortowego zarządzania państwem do zarządzania terytorialnego, czyli samorządowego.

Znamienny dla przemian ustrojowych w Polsce był rok 1994. Stał się on czasem wielkiej próby dla instytucji kultury i młodego jeszcze w Polsce, odrodzonego samorządu terytorialnego.

Ilość muzeów i zwiedzający w latach 1996–1998

Rok	Polska		woj. gorzowskie		woj. zielonogórskie	
	muzea	zwiedzający	muzea	zwiedzający	muzea	zwiedzający
1996	604	16 020 595	9	74 946	9	68 577
1997	608	16 054 000	9	78 000	9	75 000
1998	612	16 622 000	9	70 000	8	96 000
			woj. lubuskie			
1999	623	17 866 022	14	140 023		
2000	632	16 612 000	14	151 000		
2001	656	15 137 000	14	146 000		
2002	661	15 259 000	14	137 000		
2003	665	16 881 000	14	165 452		

Źródło: na podstawie Informacje i opracowania statystyczne GUS. Kultura w latach 1994–2003.

W roku 1999 po kolejnych zmianach administracyjnych kraju Główny Urząd Statystyczny przyjął, iż na terenie nowego województwa lubuskiego funkcjonuje 14 muzeów. Trzy muzea w Gorzowie, Ochli i Zielonej Górze znalazły się w gestii wojewódzkich władz samorządowych, pozostałe trafiły do samorządów miejskich i powiatowych, co przyniosło bardzo zróżnicowane efekty. Stałe zmniejszanie nakładów na kulturę oraz przerzucanie kosztów utrzymania muzeów na barki samorządów terytorialnych spowodowało bardzo złą sytuację w wielu muzeach. Efektem tego jest zmniejszanie zatrudnienia.

Kolejna istotna zmiana nastąpiła w roku 2000. Muzea przestały funkcjonować na zasadach zakładu budżetowego i obecnie same kształtują strukturę dotacji budżetowej. Nie wyzwoliło to zwiększenia budżetów muzeów, lecz uległy one stałemu obniżaniu. Nie sprawdziło się jedno z istotnych założeń reformy, a mianowicie porozumienie samorządów w sprawie współprowadzenia i współfinansowania instytucji kultury, w tym muzeów.

Stan organizacyjny muzeów na terenie województwa lubuskiego

Lp	Nazwa	Rodzaj	Zatrudnienie	Organizator
1.	Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze	artystyczne	42	samorząd województwa lubuskiego
2.	Muzeum Lubuskie im. J. Dekerta w Gorzowie	inne	45	—//—
3.	Muzeum Etnograficzne w Ochli	etnograficzne	23	—//—
4.	Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza w Świdnicy	archeologiczne	15	samorząd powiatu zielonogórskiego
5.	Lubuskie Muzeum Wojskowe w Drzonowie	historyczne	15	—//—
6.	Muzeum w Międzyrzeczu	regionalne	14	samorząd powiatu międzyrzeckiego
7.	Muzeum Woldenberczyków w Dobiegniewie	historyczne	1	samorząd miasta i gminy Dobiegniew
8.	Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej w Drezdenku	przyrodnicze	3	samorząd miasta i gminy Drezdenko

Lp	Nazwa	Rodzaj	Zatrudnienie	Organizator
9.	Muzeum Miejskie w Nowej Soli	regionalne	7	samorząd miasta Nowa Sól
10.	Muzeum Regionalne w Świebodzinie	regionalne	6	samorząd miasta Świebodzin
11.	Muzeum Ziemi Wschowskiej we Wschowie	regionalne	6	samorząd miasta Wschowa
12.	Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców Wojennych w Żaganiu	martyrologiczne	6	samorząd miasta Żagań
13.	Muzeum Martyrologii Sonnenburg w Słońsku	martyrologiczne	1	samorząd gminy Słońsk
14.	Muzeum Regionalne w Pszczewie	regionalne	2	samorząd gminy Pszczew

Po przełomie politycznym w 1989 roku w muzeach nastąpiły istotne zmiany. Ponownie ożyło pojęcie małych ojczyzn, rozwinęły się działania w zakresie eksponowania tożsamości kulturowej i historycznej, co związane jest z utożsamianiem się kolejnych generacji pokoleniowych z miejscem swojego urodzenia. Od tego momentu w przygotowywanych ekspozycjach zaczęto coraz szerzej prezentować niemiecką przeszłość regionu jako wspólne dziedzictwo regionu.

Frekwencję w 14 muzeach lubuskich ujmowanych w statystykach GUS w ostatnich dziesięciu latach obrazuje poniższe zestawienie:

Frekwencja w muzeach lubuskich w latach 1995–2004

Rok	Ogółem
2004	179 488
2003	165 452
2002	136 735
2001	146 147
2000	151 203
1999	140 023
1998	140 292
1997	133 740
1996	127 283
1995	113 418

Źródło: na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Zestawienie to ukazuje dynamiczny wzrost frekwencji w muzeach lubuskich. Zjawisko to jest korzystne i świadczy o coraz ciekawszej ofercie wystawienniczej. Szczególnie korzystnie porównanie to wypada na tle województw ościennych, które posiadają znacznie większą ilość placówek muzealnych, należą do regionów o rozwiniętym potencjale turystycznym, zanotowały jednak spadek liczby zwiedzających. Zagadnienie to jest szczególnie zauważalne w poniższym zestawieniu:

Porównanie frekwencji w muzeach lubuskich w roku 1995 i 2004

	Województwo			
	lubuskie	wielkopolskie	dolnośląskie	zachodniopomorskie
Rok 1994				
– ilość muzeów	13	69	37	17
– frekwencja	113 418	1 078 488	1 090 883	464 295
Rok 2004				
– ilość muzeów	14	77	44	22
– frekwencja	179 488	1 074 554	1 085 277	380 063
– Procentowy wzrost ilości muzeów w latach 1995–2004	7,7%	11,6%	18,9%	29,4%
– frekwencja w latach 1995–2004	+15,8%	–1,0%	–1,0%	–18,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednak w liczbach bezwzględnych muzea lubuskie pod względem frekwencji znajdują się na ostatnim miejscu w kraju. W roku 2003 muzea polskie odwiedziło ogółem 16 881 000 osób. W tym roku muzea lubuskie odwiedziło 165 452, co stanowi zaledwie 1% zwiedzających wszystkie 665 placówek w kraju. Drugą pozycję w tabeli od dołu w tym rankingu zajmuje województwo opolskie z frekwencją 191 000, a następne podlaskie – 357 000. Na pozycji pierwszej pod względem ilości zwiedzających w roku 2003 znalazło się województwo małopolskie z liczbą 4 650 000 osób.

Również w roku 2002 muzea lubuskie znajdowały się na końcu wykazu muzeów pod względem ilości osób zwiedzających, co obrazuje następne zestawienie, z którego wynika wyraźny prymat małopolskiego i mazowieckiego (Kraków, Warszawa) pod względem liczby muzeów. Jeszcze trzy ośrodki (Wrocław, Gdańsk, Poznań) pokazują (poprzez dane dotyczące liczby zwiedzających), że mogą stanowić centra muzealnictwa. Taka charakterystyka

odzwierciedla potencjał zabytkowo-muzealny określonych ośrodków, co wiąże się ze stanem dziedzictwa kulturowego. W zestawieniu tym jedynie województwo lubuskie posiada 100% muzeów podległych samorządom. Pod względem odsetek zwiedzających muzea bezpłatnie, województwo lubuskie znajduje się na pierwszym miejscu w kraju z wynikiem 57,6%.

Liczba muzeów i zwiedzających w 2002 roku

Województwa	Liczba muzeów	W tym samorządowe	Zwiedzający	Odsetek zwiedzających muzea bezpłatnie
Polska	661	466	15 259 307	30,5
Lubuskie	14	14	136 735	57,6
Opolskie	13	12	185 331	53,0
Świętokrzyskie	21	15	327 116	16,9
Podlaskie	22	19	369 507	32,6
Wielkopolskie	77	57	984 352	42,8
Dolnośląskie	42	32	970 712	27,1
Zachodniopomorskie	21	19	409 150	23,1
Małopolskie	105	50	3 781 368	40,7
Mazowieckie	97	55	2 445 450	23,0
Pomorskie	51	31	1 830 823	21,5

Źródło: Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013, s. 41.

Obecnie funkcjonuje w Polsce 15 muzeów państwowych, z których 14 podlega bezpośrednio Ministrowi Kultury i 1 Ministrowi Obrony Narodowej. Liczba ta budziła i budzi liczne kontrowersje, bowiem wiąże się to z nierównym podziałem środków. Władze samorządowe, które są organizatorem dla zdecydowanej większości muzeów, podkreślają, że zakres działania niektórych instytucji wykracza poza możliwości ich finansowania oraz zainteresowanie.

Wszystkie placówki muzealne województwa lubuskiego są finansowane przez samorządy różnego szczebla. Ich wielkości ukazuje następująca tabela.

Muzea lubuskie działające w zachodniej części kraju, a zarazem na skrzyżowaniu międzynarodowych szlaków turystycznych, mają do spełnienia szereg istotnych zadań. Poza całym kompleksem spraw wynikających z misji zabezpieczania tożsamości kulturowej i funkcji edukacyjnych ważne

Wydatki poniesione przez jednostki samorządowe
województwa lubuskiego na muzea w latach 1999–2004

Nazwa jednostki samorządu terytorialnego	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Samorząd wojewódzki*	2 817 110	3 145 280	3 040 080	3 049 609	3 250 750	3 935 699
Gmina Santok	3260	3110	0	1926	0	40 537
Powiat międzyrzecki	382 794	288 000	275 396	287 320	323 712	503 400
Miasto Nowa Sól	422 000	435 000	416 709	430 000	508 000	460 000
Miasto-Gmina Wschowa	234 326	262 867	320 312	439 776	368 078	395 000
Miasto-Gmina Dobiegniew	0	17 049	19 463	18 918	18 637	12 022
Miasto-Gmina Drezdenko	92 000	81 000	108 000	108 000	110 000	125 325
Gmina Słońsk	2545	1560	3972	1890	1836	1883
Powiat świebodziński	0	15 700	26 184	26 184	27 154	33 307
Miasto-Gmina Świebodzin	192 539	201 332	243 543	244 334	217 579	215 164
Powiat zielonogórski	1 156 846	1 174 372	744 610	747 140	789 868	920 800
Miasto Żagań	85 527	90 402	100 961	139 286	131 500	165 200
Powiat Miasta Zielona Góra	0	21 000	100 000	0	0	25 000
Powiat nowosolski	1000	0	5000	3000	2500	2000
Ogółem	5 389 947	5 736 672	5 404 230	5 497 383	5 749 614	6 835 337

Źródło: na podstawie opracowanie Regionalnej Izby Obrachunkowej w Zielonej Górze.

- * Dotyczy trzech muzeów, których organem założycielskim jest Marszałek Województwa Lubuskiego:
- Muzeum Lubuskiego im. J. Deckerta w Gorzowie
 - Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze
 - Muzeum Etnograficznego w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli

są działania promocyjne danej miejscowości, które poprzez dobrze działające muzeum zwiększają potencjał turystyczny, tak istotny w strategiach rozwoju regionalnego. Istotne są również prowadzone przez muzea prace badawcze, szczególnie historyczne, etnograficzne i archeologiczne. Osiągnięcia

muzeów w tym zakresie są duże, by wspomnieć odkrycia grodów w Wicinie i Santoku.

Uległa zmianie sytuacja kadrowa w muzealnictwie lubuskim. Większość pracowników to doskonale wykształceni specjaliści – kustosze posiadający ukończone podyplomowe studia muzealnicze. Wśród nich dwie osoby posiadają najwyższe kwalifikacje, stopnie kustosza dyplomowanego, nadawane przez komisję kwalifikacyjną przy Ministrze Kultury.

Obecnie na terenie województwa lubuskiego funkcjonuje 47 placówek muzealnych⁹. Są to placówki o bardzo różnym stopniu organizacji, od muzeów rejestrowanych po małe izby czy prywatne kolekcje. Wśród nich znajdują się dwa muzea kościelne: Muzeum Cysterskie w Paradyżu i Muzeum Diecezjalne w Rokitnie. Ponadto istnieje spora sieć 36 szkolnych izb pamięci i tradycji.

⁹Pełny wykaz zawiera zestawienie opracowane przez Zofię Zalewską w numerze 16/2005 Informatora Muzeum Ziemi Lubuskiej „Museion”, s. 26–28.